

БЛОГЕРЛИК ФАОЛИЯТИДА ИХТИСОСЛАШУВ ВА УНИВЕРСАЛЛИК МАСАЛАЛАРИ

Нилуфар Кароматовна МУРОДОВА

мустақил изланувчи

Ўзбекистон журналистика ва оммавий

коммуникациялар университети

Тошкент, Ўзбекистон

nilufarmurodovaa@gmail.com

Аннотация

Ушбу мақолада муаллиф блогерлик фаолиятининг ўзига хослиги ва ихтисослашув ҳамда универсалликнинг аҳамияти ҳақида фикр юритган.

Таянч сўзлар: блог, ҳавола, корпоратив блог, ихтисослашиш, сполог, мустақил блог.

ВОПРОСЫ СПЕЦИАЛИЗАЦИИ И УНИВЕРСАЛЬНОСТИ В БЛОГЕРСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ

Нилуфар Кароматовна МУРОДОВА

независимый исследователь

Университет журналистики и массовых

коммуникаций Узбекистана

Ташкент, Узбекистан

nilufarmurodovaa@gmail.com

Аннотация

В этой статье автор размышляет об особенностях блогерской деятельности, а также о значении специализации и универсальности.

Ключевые слова: блог, сноска, корпоративный блог, специализация, сполог, самостоятельный блог.

Бир хил манфаатларга эга бўлган одамлар бир-бирларини топиш ва уларнинг географик жойлашувидан қатъи назар, ҳаволалар ёрдамида ўзаро мулоқот қилиш имкониятига эга бўладилар. Янги алоқа муҳити ахборот узатишнинг кўп функцияли воситасига айланиб бормокда, бу жуда кўп сонли турли хил алоқа шакллари таклиф қилади. Корпоратив блог – битта компания ходимлари томонидан юритилади. Блогларнинг умумий хусусиятлари Бутунжаҳон тармоғининг динамик тузилиши журналистнинг ижодий фаолияти тизимини аста-секин мураккаблаштиради ва ўзгартиради. “Интернет журналистика” оммавий коммуникациянинг янги шакли сифатида интернет, босма ва аудиовизуал оммавий ахборот воситалари технологияларини синтез қилади, бу эса алоқа каналининг анъанавий

шакллари, ижтимоий контентни тақдим этиш қоидаларини сезиларли даражада кенгайтиради. Интернет журналистлар ролининг кенгайишига, ньюсмейкерларнинг ёки мультимедиа генералистларининг пайдо бўлишига ёрдам бери, уларнинг вазифаси нафақат мақсадли аудиторияга керакли маълумотларни етказиш, балки мультимедиа кўникмаларини мукаммал эгаллашдир. Шунингдек, тармоқнинг жанр хилма-хиллигини осонгина бошқариш учун ҳамдир.

Блог журналистнинг шахсий кундалиги сифатида кенг жамоатчилик орасида маълумот олиш ва тарқатиш эркинлигини таъминлайди. У кўп функцияли, самарали, публицистик ва энг муҳими мустақилдир. Ундан фарқли ўлароқ, анъанавий медиа фақат ўз технологиялари доирасида ишлайди: босма нашрлар – оғзаки матнда, фотография – иконик материалда, радио – аудио ёзувларда, телевизор – видеоларда. Уларнинг иши тахририят режими ёки радиоёшиттириш тармоғи билан белгиланади. Блогосфера катта мунозаралардан биридир.

Ҳозирда блогларнинг аниқ типологияси мавжуд эмас, бироқ бир нечта турларини ажратиш мумкин: контентнинг табиати ва жойлашуви, постлар тури ва блогларнинг функционал аҳамияти бўйича. Блог одатда муаллифлик лойиҳасининг шакли бўлиб, у орқали блогер ўз қарашлари ва воқелик ҳақидаги тушунчасини етказди. Бинобарин, ўқувчилар турли ҳодисаларга қарашлари ва позицияларида уларга ҳамдард бўлган журналистларнинг блогларини ўқишга мойил бўладилар ва улар тақдим этаётган маълумотларни ҳақиқатга яқинроқ деб билишади. Бу бизга блоглар ишонтиришнинг самарали воситаси эканлигини даъво қилиш ҳуқуқини беради. Тадқиқот учун блоглардан фойдаланиш учун кўпгина серверлар мавжуд бўлиб, улар сизга берилган калит сўзлар билан материаллар чоп этилганда билдиришномаларни олиш, шунингдек, маълумотли вазиятни осонгина аниқлаш имконини беради, чунки анъанавий маънода блог – бу муайян сиёсий ва маданий воқеалар ҳақида ўз фикрини билдирувчи муаллифнинг кундалиги. Шунингдек, Интернетдаги нашрларни шарҳлаш, уларга HTML тилини билмасдан осон ва табиий

равишда гиперҳаволалар бериш. Бу мақсадли аудитория, уларнинг одатлари, турмуш тарзи ва бошқалар ҳақида бебаҳо маълумот манбаи сифатида фойдаланиш мумкин. Бунинг учун қулай технологиялардан бири бу блоглардаги РСС тасмаси бўлиб, у журналистга энг сўнгги ёзувларни кузатиб бориш имконини беради. Ўрганилаётган соҳадаги асосий муаллифлар фақат у матнларни эмас, балки фикр ва ғояларни тарқатиш воситаси бўлган “тушунтириш саноати” хусусиятларидан тўлиқ фойдаланади. Эътиборга молик мисоллардан бири Shneiер on Security, таниқли криптограф Брюс Шнайер томонидан ёзилган хавфсизлик блогидир. Унинг хавфсизлик масалалари бўйича фикри, яъни, “баҳолаш ва талқин қилиш” айнан ўқувчиларни ўзига жалб қилади. “Коллектив” элементларини “махсус”га киритиш орқали сиз янада муваффақиятли ва қизиқарли вариантни олишингиз мумкин (масалан, об-ҳаво ҳодисаларига бағишланган RealClimate блоги).

Блогларнинг афзаллиги шундаки, улар суҳбатдош “мен”дан фойдаланадилар. Бугунги кунда журналистиканинг замонавий жанрлари яхлит ва ривожланган тизимдир. Ушбу тизимнинг ўзига хос хусусияти шундаки, у бир томондан маълум бир барқарорлик ва бошқа томондан ҳаракатчанлик билан ажралиб туради. М.Н.Кимнинг фикрича, журналистика жанрларининг замонавий тизими динамик ривожланаётган тузилма бўлиб, унинг доирасида ички ва ташқи алоқалар мавжуд. “Журналистиканинг турли жанрлари ўртасидаги ички боғлиқлик ижоднинг ягона тури – публицистика билан, ташқи боғлиқлик эса, масалан, адабий жанрдан фарқли ўлароқ, журналистиканинг ҳар бир жанри ҳамиша ўз ижодкорлиги томонидан яратилганлиги билан боғлиқ. Жамоатчилик фикрига таъсир қилиш учун замонавий ҳаётни акс эттириш эҳтиёжлари бугунги кунгача публицистик жанрларнинг асосий хусусиятлари сифатида сақланиб қолмоқда”. Жанрни чуқурроқ тушуниш учун яна бир муҳим қўшимча керак: жанрлар алоҳида эмас, балки тизимда ишлайди. Ҳар бир жанр ўз ривожланиш жараёнида бошқалар билан қўшничиликда маълум бир эволюцияни бошдан кечиради.

Жанрларнинг бу ўзаро таъсири эса уларнинг ривожланиши ва ички тузилишида ўз изини қолдиради.

Блог жанрларининг хусусиятларига келсак, улар ҳали ҳам тадқиқотчилар томонидан ёмон тузилган. Босма журналистиканинг ўрнатилган жанрлари, гиперматн структурасининг ўзига хос имкониятларини ўзлаштириш, махсус техник “асбоблар”дан фойдаланиш ва ўз ифода воситаларини ишлаб чиқиш асосида блоглар жанрлар тизимини ривожлантиради ва такомиллаштиради. Ва энди гиперматн тузилиши жуда мобиль. Бундай динамика ва контурларнинг хиралашиши жамоатчилик ижодининг ўзига хослиги, унинг усуллариининг хилма-хиллиги ва журналистнинг асар яратишга индивидуал ёндашуви билан изоҳланади. Аксарият блоглар асосий маълумотларни матн форматида тақдим этади. Блог – бу адабий ва публицистик жанрлар учун жой. Шунга асосланиб, блог жанри ҳар қандай таркиб билан тўлдирилиши мумкин деб тахмин қилинади. Ҳар қандай, ҳатто кичик воқеа ҳам намойиш мавзусига айланади. Блоглар турли шаклларда бўлиши мумкин: эслатмалар, саёҳат ёзувлари ва фельетонлардан тортиб, сиёсий таҳлил ва фалсафий рисоалар, фотосуратлар, расмлар, видеолар билан бирлаштирилган бўлиши мумкин. Шу билан бирга, бу материалларнинг барчасида умумий услуб шакллантирувчи хусусият муаллифнинг “мен”и – акс эттирувчидир. Шундай экан, ахборот, бадий-публицистик ёки таҳлилий жанр ҳақида гапирганда, аввало, муаллифнинг “мен”и қандай намоён бўлишига эътибор қаратиш лозим. Блогерлик фаолиятида интерактивлик муҳим роль ўйнайди. Матнга шарҳ бериш, турли хил онлайн сўровлар ва конференцияларда қатнашиш қобилияти, мунозаралилик каби.

Бугунги кунда блогосфера интернет, оммавий ахборот воситалари, сиёсат ва иқтисодиётга жиддий таъсир кўрсатмоқда, биринчи навбатда, онлайн кундаликларнинг пайдо бўлиши билан, медиамаҳсулотларни истеъмол қилиш табиати тобора кўпроқ олдиндан айтиб бўлмайдиган бўлиб, ўқувчининг ҳаракатлари кўп функцияли бўлади. Бу ҳолат нафақат алоқа ва

ахборот каналлари, балки журналистнинг ўзига қўйиладиган касбий талаблар ҳақидаги олдинги фикрларни тубдан ўзгартиради. Блогер-журналистлар оммавий ахборот воситалари жараёнининг фаол иштирокчиси бўлиб, ўз фикрлари билан жамиятга таъсир кўрсатади. Блог ҳали журналистлар учун профессионал иш жанрига айлангани йўқ. Бу кўп жиҳатдан жамоат майдони ва ишлаб чиқариш ижодкорлигини ташкил этишнинг демократик ва тармоқ шакллари ҳали бундай талабга эга эмаслиги билан боғлиқ. Бироқ, янги жанрлар янги ҳиссиётларни келтириб чиқаради. Блоглардан муаллифнинг воқеаларни идрок этишини баҳолаш учун фойдаланиш мумкин. Муаллиф фуқаро, оддий одам, объектив ҳикоячи позициясидан ёзиши ёки шунчаки ўзининг субъектив кечинмаларини етказиши мумкин. Агар блогер шахсан ўзини умуман қизиқтирмайдиган нарсга ҳақида гапира бошласа, блог юритишнинг маъноси йўқолади.

Дарҳақиқат, блогерга бир ёки ҳатто бир нечта билим соҳаларини чуқур тушуниш билан кенг дунёқарашни уйғунлаштиришга имкон берадиган мавзу билимларининг динамик ўзгарувчанлиги бизга блогларнинг тематик мазмунини аниқ тизимлаштиришга имкон бермайди. Машҳур блогерлик мутахассиси Ребекка Блуднинг фикрича, журналист аудиторияни нима қизиқтираётгани билиши керак. Маълум бўлишича, замонавий муаллиф ортиб бораётган ва ўзгартирилган маълумотларга бўлган эҳтиёжни қондиришга, мавзунинг оммавий ўқувчи учун долзарблиги ва аҳамиятига оид ғоялардан келиб чиқиши керак. Яна бир фикр бор: “Журналист учун аввалдан сарғайиб кетган мавзуларда тингловчиларга эргашиш эмас, балки улардан олдинда бўлиш – муҳокама қилиниши керак бўлган, ҳозир бўлган нарсаларни юзага чиқариши муҳим. Шундай қилиб, блогер тенденцияларни кузатишдан кўра кўпроқ нарсани қила олади. У медиа жараёнида фаол позицияни эгаллашни ва ўзи учун масъулиятни ўз зиммасига олишни, ўз нуқтаи назарини ҳимоя қилишни ва томошабинларга таъсир қилишни биладиган фаол воқелик яратувчиси ролида топади. Бир сўз билан айтганда, ижодий жараённинг

ташкilotчисига айланиш зарур. Шундай қилиб, блогосфера ахборот конвергенцияси учун кенг имкониятларни тақдим этади.

Хулоса ўрнида шуни айтиш мумкинки, тармоқ амалиётида муаллифнинг «мен»и асарда турли кўринишда намоён бўлади. Интернет-ресурслардан тўлиқ фойдаланиш ва глобал ахборот маконига киришга келсак, техник жихатдан бутун Интернет инглиз тилида ишлаётганлиги сабабли чет тилини билиш жуда муҳим. Универсал блогерликда, биринчи навбатда, ахборотни қабул қилиш, қайта ишлаш ва узатиш учун барча воситаларни тезкор бошқариш сифати муҳим. Бу блогер ва журналистлар бир вақтнинг ўзида турли текисликларда ишлашга, катта ҳажмдаги маълумотларни таҳлил қилиш ва тузилишга, ахборотнинг юқори сифати ва ишончлилигини сақлаб қолган ҳолда ўзгаришларга тез жавоб беришга ҳаракат қилишади. Улар журналистик маҳоратнинг барча сирларидан, қидирув тизимларининг механизмларидан фойдаланиш имкониятига эга. Шунингдек, тегилмаган мавзуларга мурожаат қилишади ва таниш мавзуларни ёритишнинг янги усуллариини излайдилар.

Шу муносабат билан, блогер-журналистларда ўз-ўзини тарбиялашга бўлган иштиёқ, мультимедиа маълумотларини қайта ишлаш бўйича янги дастурларни ўзлаштириш, матнни лойиҳалаш, таҳрирлаш ва жойлаштиришнинг нозик томонларини тушуниш, буларнинг барчасидан ўз фаолиятида фойдалана олиш истаги жуда ривожланган. Блогер муаллифнинг “мен”и каби ифодали воситалардан фойдаланиб, ўқувчи эътиборини ўз ҳис-туйғуларига, кечинмаларига, ёзаётган нарсасига муносабатига қаратади. У нафақат ҳикоячи, балки қаҳрамон сифатида ҳам ҳаракат қилиши мумкин. Блогпост тайёрлашда мана шундай ноодатийликка мурожаат қилиш блогерлик фаолиятида ихтисослашув ва универсаллашувнинг янада очиқланишига олиб келади.

ФОЙДАЛАНИЛГАН АДАБИЁТЛАР:

1. Горохов В.М. Закономерности публицистического творчества. – Москва, 1975. – 180 с.
2. Вартанова Е.Л. Новые медиа как фактор модернизации СМИ // Информационное общество, 2008. Вып. 5-6. – С. 37–39. URL: <http://emag.iis.ru/arc/infosoc/emag.nsf/BPA/9f381b9f3747cc63c3257576003a8c8c> (дата обращения: 7.11.2014).
3. Ким М.Н. Жанры современной журналистики. – СПб., 2004. – 335 с.
4. Поздеев М.В. Инновационные технологии проведения PR-кампании в Интернет-пространстве. – СПб., 2008. – 56 с.
5. Православный Газенваген. Блог простого человека со сложным характером. URL: [http:// apazhe.net/](http://apazhe.net/) (дата обращения: 5.03.2011).